МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
"ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА НАУКОВА БІБЛІОТЕКА
ім. В. Г. КОРОЛЕНКА"

"УКРАЇНА В ЖИТТІ І ТВОРЧОСТІ О. ДОВЖЕНКА": ДО 115-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Каталог виставки

Харків 2009

УДК 791.43(477)-05
ББК 85.374(4УКР)-8я1
У45

"Україна в житті і творчості О. Довженка" : До 115-річчя від дня народження : кат. вист. / Держ. закл. "Харк. держ. наук. б-ка ім. В. Г. Короленка" ; [уклад. О. М. Хрістіян, Г. І. Тарнавська]. – Х., 2009. – 33 с.

Каталог містить описи документів 1943–2008 рр. про життя та творчість видатного кінематографіста О. Довженка. Зазначено шифр, за яким їх можна замовити у ХДНБ ім. В. Г. Короленка.

Укладачі: О. М. Хрістіян
Г. І. Тарнавська

© Держ. закл. "Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка", 2009

ПЕРЕДМОВА

Дослідження життя і діяльності українських кінематографістів є одним із актуальних напрямків розвитку національної кінознавчої науки. До числа митців, які лишили помітний слід в українському кінематографі, належить О. П. Довженко (1894–1956).

Фільми О. Довженка назавжди увійшли до скарбниці українського та світового кінематографа, сприяли розвитку кіномови, усвідомленню мистецтва кіно як невід'ємної частини національної і світової культури. Довженкові твори незмінно викликали великий інтерес у кінематографічної громадськості, сприяли загальному авторитету екранної культури.

Актуальність дослідження зумовлена зростаючою увагою літературознавців, мистецтвознавців до творчої спадщини Олександра Довженка, а також необхідністю перегляду стереотипів і стандартів, у межах яких розглядалась творчість письменника.

У каталозі представлені документи за 1943–2008 роки видання. Поданий матеріал систематизовано за розділами, а у межах кожного розділу – за алфавітом. Бібліографічному опису документів передує шифр, за яким можна замовити літературу в читальному залі або по МБА.

Укладачі висловлюють щиру подяку кандидату мистецтвознавства, професору, зав. кафедрою режисури ХДАК С. І. Гордєєву.

Відгуки та побажання просимо надсилати за адресою:
61003, м. Харків-3 пров. Короленка, 18
ХДНБ ім. В. Г. Короленка, науково-видавничий центр.

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО
(1894–1956)

В українській культурі ХХ століття навряд чи можна знайти постать величнішу і більш трагічну, ніж Олександр Довженко. В останні роки неодноразово висловлювалися думки про те, що Довженко являв собою найяскравіший зразок долі потужного художнього таланту в країні-в'язниці. Досить складними, амбівалентними були стосунки великого митця з офіціозом: з одного боку, його визнавали, відзначали державними нагородами, а з іншого – Довженків образ постав перед його сучасниками і майбутніми шанувальниками його таланту в одіозно заміфологізованому вигляді, далекому від справжнього творчого портрета митця.

Видатний режисер, письменник, сценарист і педагог Олександр Петрович Довженко (1894-1956) народився на хуторі В’юнище, околиці старовинного повітового містечка Сосниці на Чернігівщині 10 вересня 1894 року у селянській сім'ї.

Навчався Довженко у чотирикласній парафіяльній школі, потім у Сосницькому міському чотирикласному училищі, і, закінчивши його на «відмінно», 1911 року вступив до Глухівського учительського інституту. Юнак дуже багато читав, малював, брав участь у виставках. В одному із сіл, неподалік від Глухова, організовував етнографічний хор. У студентські роки Довженко заявляв про себе як про людину мистецтва, демонструючи при цьому неабиякий талант яскравого просвітителя і культурного діяча.

Після закінчення інституту з 1914 року вчителював. За розподілом Олександра Довженка, як молодого фахівця, направили до другого Житомирського змішаного вищого початкового училища, де довелося викладати фізику і природознавство, географію та історію, навіть гімнастику. Втім, і при такому розмаїтті навчальних дисциплін молодий учитель досить швидко завойовував дитячі серця.

У 1917 році Довженко переїхав до Києва, де спочатку продовжив вчительську кар’єру, а невдовзі вступив на економічний факультет Комерційного інституту.

1918 року він стає головою громади Комерційного інституту. Працює у Київському губернському відділі народної освіти й мистецтва, потім його призначають комісаром театру імені Т. Г. Шевченка. 1921–І923 роки – період, коли О. Довженко перебуває за кордоном на дипломатичній службі. З осені 1921 року він працює завідувачем відділу при українському посольстві у Варшаві, а з весни 1922 року обіймає посаду секретаря консульського відділу торговельного представництва УНР у Німеччині. Тут він вступає до приватної художньої майстерні професора Віллі Єккеля, відвідує лекції у Берлінській академічній вищій школі образотворчого мистецтва й, отримуючи Урядову стипендію, навчається живопису в Мюнхені.

У липні 1923 року Олександр Петрович повертається в Україну. За велінням долі він опиняється у Харкові, тодішній столиці України. У ті часи Харків перебуває у вирі культурного відродження і Довженко зразу опиняється у товаристві українських поетів-романтиків та письменників-футуристів, досить швидко знаходить своє місце в колі мистецької інтелігенції і завойовує популярність як художник-карикатурист. Його карикатури (здебільшого політичні) з'являються у газеті «Вісті ВУЦІК» під псевдонімом «Сашко». Працюючи у «Вістях» на посаді художника-ілюстратора до 1926 року, Довженко бере найактивнішу участь у літературно-мистецьких зустрічах та дискусіях. Він вступає до спілки пролетарських письменників «Гарт» та літературної організації ВАПЛІТЕ.

На тридцять третьому році життя О. Довженка круто змінюється. Він переїздить з Харкова до Одеси, де починає працювати режисером на кіностудії. У 1926 році Олександр Довженко виступив сценаристом і співрежисером повнометражної комедії «Вася-реформатор». Цією комедією було започатковано дитячий радянський кінематограф. Цього ж року з’явився короткометражний фільм «Ягідка кохання», режисером і сценаристом якого був Довженко.

У 1927 році Довженко знімає революційно-пригодницький фільм «Сумка дипкур’єра», в якому грає свою єдину за все життя роль кочегара, заявивши про себе як талановитий актор. В епізодичній ролі йому вдається створити привабливий символічно-патетичний образ.

У подальшому самобутня індивідуальність митця розкривається у новаторському фільмі «Звенигора» (1928 рік). Фільм віртуозно поєднав історію, казково-міфологічну сюжетику і хроніку громадянської війни, епос, лірику, сатиру і глибинну філософію.

На шляху закріплення жанру кіноповісті в українській літературі О. Довженко «Звенигорою» починає складний процес дифузії літературних та мистецьких жанрів у кіно.

«Звенигора» стала помітним явищем у кіномистецтві 20-х років. Фільм свідчив про розкриття нових граней потужного самобутнього таланту, який зміг узагальнити соціальні процеси тогочасного життя. У цьому фільмі не тільки органічно переплелися героїчна і водночас трагічна історія волелюбного українського народу, «а й всепроникаюча філософська масштабність, не лише невичерпний фольклорний дивосвіт, а й гідний захоплення високий ліро-епос» [79, с. 68]. Митець, ніби перебравши надбання століть, дійшов висновку: скарби народної поезії повинні відбивати сучасний зміст, сприяти творенню образів нових людей.

У 1929 році Олександр Петрович Довженко знімає стрічку «Арсенал» за власною кіноповістю, написаною 1928 року. Цей фільм є новим етапом у творчості О. Довженка.

Історична кінопоема «Арсенал» – це не роман, не повість, не драма. Навіть не спектакль. А трагічна ода, справжня поема. «Арсенал», як і «Звенигора», – епічний твір, який складається із семи частин (пісень); у змістовно-сюжетному плані кожна з них вирізняється символічністю, поетичністю і динамізмом.

«Арсенал» засвідчив, що митець уже вповні визначив своє творче кредо: фільм позначений чіткістю ідейних оцінок, гостротою проблематики, стрункістю композиції, глибоким осмисленням народної етики й естетики.

Починаючи від стрічки «Арсенал», Довженко ставить фільми лише за власними сценаріями. Саме він першим в українському кінематографі започатковує, розробляє і утверджує у художній літературі новий жанр кіноповісті, в якому синтезував жанрові ознаки кіномистецтва (динаміка і рельєфність зображення) і прози (епічність і психологізм).

Шедевр світового кіно – кінострічка «Земля» – з'являється 1930 року і виводить українське кіномистецтво на міжнародний рівень, і приносить Довженкові заслужену світову славу. «Земля» здобула заслужене визнання. Саме у 1958 року на всесвітній виставці кіномистецтва у Брюсселі найповажніші кінокритики і кінознавці з двадцяти країн до переліку дванадцяти найкращих фільмів світового кіно внесли і Довженкову «Землю». Але варто згадати, що свого часу цей фільм не уник брутальної вульгаризованої критики (фейлетон Д.Бєдного та ін.). У своєму кіносценарії, як і в його екранній реалізації, Олександр Довженко прагнув до узагальнено-поетичного осмислення найскладніших соціальних процесів, зокрема, гострої класової боротьби, яка точилася в ті роки. Суперечності тодішнього життя позначилися і на Довженковій творчості. Це відчутно насамперед у «Землі», де з пафосом і патетикою йдеться про колективізацію, про перетворення земельних клаптиків селян-власників на колективне колгоспне поле. Але митець при цьому справді досяг високого рівня художнього узагальнення, і тому його патетика, його пафос, що звеличували просту людину, трудівника, позначеного глибинною внутрішньою красою, могутністю і силою духу, були цілковито виправдані.

У 1932 році, до 15-ї річниці жовтневої революції, О. Довженко ставить свою першу звукову стрічку – фільм «Іван». В ній кіномитець змішує публіцистику, кінодокументалістику і художній кінематограф: документальні кадри публіцистичного навантаження органічно вводяться у художню канву кінострічки. Цей фільм з особливою силою передає не лише метафоричний образ могутнього Дніпра, а й торкається проблем поміркованого ставлення до цієї національної святині. На тлі розповсюдженої тоді «теорії безконфліктності» виникають і загострюються непорозуміння між самобутнім митцем і тодішнім керівництвом Київської кіностудії. Фільм «Іван» зазнає численних несправедливих нападок, його знімають з екрана, а Довженка звільняють з роботи.

Отже, з 1935 року Олександр Довженко працює на «Мосфільмі», куди його запрошують за клопотанням кінодіячів Москви. Готуючись до написання сценарного варіанту «Аерограду», він разом із Юлією

Солнцевою та Олександром Фадєєвим здійснює багатомісячну подорож по Далекому Сходу.

На початку 1935 року Довженка відмічено високою державною винагородою – орденом Леніна.

Наприкінці цього ж року на екрани виходить «Аероград» – стрічка про Далекий Схід, про віру у неосяжний край майбутнього та про невичерпність його природних багатств. Але навіть у цьому оптимістично-соцреалістичному фільмові відчувається потаємна тривога: фільм сповнений передчуття небезпеки майбутньої війни.

1939 стає роком виходу на екрани героїчної епопеї «Щорс», поставленої на Київській кіностудії. Як і в «Арсеналі», у цій картині вдало поєднуються документальність і алегоричність, героїко-романтичний і сатиричний струмінь. Олександр Довженко виступає тут і як філософ, і як літописець, і як історик. Втім, замість узагальнених алегоричних героїв «Арсеналу» на екран виведено постаті конкретних історичних особистостей, котрі уособлюють український національний характер. Але при всій історичній достовірності ці образи зберігають романтичний розмах, піднесеність героїв народної епопеї. Картину «Щорс» у 1941 році було відзначено Державною премією СРСР.

У 1940 році Довженко поставив документальний фільм «Визволення» про возз'єднання Західної України з УРСР, і цей фільм стає однією з небагатьох творчих невдач режисера.

Навесні 1941 року О.Довженком завершено розробку сценарію кіноповісті «Тарас Бульба» за відомим твором Гоголя. Навіть розпочалися зйомки фільму, але війна зупинила їх.

З початком Великої Вітчизняної війни змінюється життя О. Довженка. Він добровольцем іде на фронт захищати рідну землю. Працює в газетах «Красная Армия», «Красная звезда», «Известия». Пише серію оповідань у своїх статтях «До зброї» і «Ворог буде розгромлений» (1941). Довженко закликає письменників, інших діячів культури передавати від роду до роду славу предків, множити її: «Живуть в народній думі великі імена Наливайка, Богдана Хмельницького, Богуна, Кривоноса, Трясила, Кармалюка, – і кличуть до бою за свободу, за життя України, за славу».

Упродовж 1942–1943 років він як політпрацівник і військовий кореспондент працює у самому вирі воєнних подій – на Північно-Західному, Сталінградському, Воронезькому фронтах, бере участь у визволенні Харкова і Києва. Водночас активно пише кіносценарії, статті, нариси, оповідання, виступає по радіо, плідно ставить документальні фільми «Битва за нашу Радянську Україну» (1943) та «Перемога на Правобережній Україні і вигнання німецьких загарбників за межі українських радянських земель» (1944) (у співрежисурі з Ю. Солнцевою та Я. Авдієнком). До матеріалу цих картин, відзнятого операторами у різних військових частинах, у радянському тилу, у тилу супротивника, у партизанів, Довженко додає кадри німецької кінохроніки, що посилює драматизм сюжету, подій картини. Тут митець проявляє себе як віртуоз монтажу і карбованого дикторського тексту.

У 1942–1943 роках ним написано кіноповість «Україна в огні», у 1944–1945 роках – «Повість полум'яних літ», оповідання «Ніч перед боєм», «Відступник», «Стій, смерть, зупинись!», «На колючому дроті». Твори Довженка у цей час друкуються й українською і російською мовами, їх великі тиражі разом зі зброєю відправляються на фронт.

У жанрово і тематично різнобарвному творчому доробку О. Довженка періоду війни на перший план виступає українська проблематика. Будучи від природи надзвичайно вразливим, митець з перших днів війни стає особливо уважним до найскладніших і найтрагічніших моментів воєнної дійсності. О. Довженко перший і єдиний у тогочасній літературі робить найрішучіший крок: тема долі українського народу стала домінантною в його творчості періоду війни, що викликає невдоволення критики, яка надає творам Довженка не етнокультурне, а соціально-політичне забарвлення.

Його «Щоденник» є на сьогодні своєрідним літописом історії війни і водночас складним і суперечливим філософсько-літературним твором, сповнений тривожними думками і роздумами про фізичні та моральні втрати, які несе український народ.

Цей же мотив можна знайти і в оповіданнях «На колючому дроті», «Відступник», кіноповісті «Повість полум'яних літ». Найбільше і найвиразніше говорить про це О. Довженко в «Україні в огні» – творі надзвичайно правдивому та сміливому, як на той час.

Саме в роки війни проблема збереження історичної пам'яті набуває найширшого, надзвичайно загостреного звучання. В творі «Україна в огні» Олександр Довженко порушує важливі морально-етичні проблеми гуманізму, патріотизму і довіри до людини. Варто схилити голову перед громадянською мужністю митця, який ризикнув першим в українській радянській літературі показати найтрагічніший період Великої Вітчизняної війни – її самий початок, коли радянські війська відступали, а Україна опинилася під тягарем фашистської окупації. Сьогодні ми знаємо, що Сталін у 1943 році заборонив друкувати кіноповість і здійснити екранізацію фільму «Україна в огні». Тоді Довженко зазнав чергових репресій: його позбавили права повернутися на Україну й очолити Київську кіностудію.

У післявоєнну добу – 1948 року він пише п'єсу «Життя в цвіту», присвячену Івану Мічуріну, і цього ж року ставить кольоровий фільм «Мічурін», який 1949 року здобув Державну премію СРСР. Потім ним було написано кілька кіноповістей: 1949 року – «Прощай, Америко!», 1952 – «Антарктида», 1956 – «Поема про море». 1955 року автор закінчив роботу над автобіографічною повістю «Зачарована Десна».

«Зачарована Десна» стала художньо-філософським осмисленням народного буття, тісно переплетеного з чарівною українською природою. Сам Довженко скромно назвав цей твір «коротким нарисом автобіографічного кінооповідання», хоча значно вийшов за ці вузькі жанрові межі, створивши повість про сувору правду життя українського села початку XX століття. У повісті немає чіткого сюжету з відповідною послідовністю подій. Втім, своєрідність її архітектоніки не знижує ваги спогадів Довженка про своє життя, про селянське дитинство, красу одвічної людської праці на землі. Зі сторінок кіноповісті звучить віковічна народна мораль, сяє глибока селянська мудрість.

Кіноповість «Зачарована Десна» була опублікована у березні 1956 року, і в цей же час завершено «Поему про море» – пам'ятник усім, хто споруджував Каховську ГЕС.

У листопаді розпочалися зйомки фільму «Поема про море», а 25 листопада 1956 року Олександр Петрович Довженко раптово помер.

У «Поемі про море», присвяченій будівникам Каховської ГЕС, Довженко знову повертається до пекучих соціальних та морально-

етичних проблем, на які було накладено вето для радянської літератури, такі як: занепад села, втрата історичної пам'яті, зневага до землі, бездуховність, зубожіння людської душі, функціонерсько-бюрократичне ставлення до людини тощо. Цю кіноповість у 1958 році екранізувала Ю. Солнцева, 1959 року фільм здобув Ленінську премію.

У 1957 році ім'я Олександра Петровича Довженка було присвоєно Київській кіностудії.

1959 року фільм «Поема про море» здобув Ленінську премію. А у 1958 році дружина Довженка подарувала екранне життя «Повісті полум'яних літ» (1961) і «Зачарованій Десні» (1964). До речі, фільм «Зачарована Десна» 1965 року було відмічено Спеціальним дипломом XIII Міжнародного кінофестивалю у Сан-Себастьяні (Іспанія).

О. Довженко – великий гуманіст, який не мислив себе без постійного спілкування з простими людьми, без своєї діяльності на благо народу, без органічного свого єднання з ними, а через них – з самим життям. «Я син свого часу і весь належу сучасникам своїм», – так говорив про себе Олександр Петрович Довженко, помиляючись по суті, можливо, вперше в житті. Історія розсудила по-своєму: належить він тепер вічності, як невід'ємна частка могутньої світової культури, як світосяйний геній українського народу.

Гордєєв С. І., канд. мистецтвознавства,
проф., зав. кафедрою режисури ХДАК

ТВОРЧА СПАДЩИНА О. П. ДОВЖЕНКА

Довженко, А. П. Собрание сочинений : в 4-х т. / А. П. Довженко. – М. : Искусство, 1966–1969. –

1. А 282173 Т. 1. – 1966. – 355 с.
2. А 282174 Т. 2. – 1967. – 595 с.
3. А 282175 Т. 3. – 1968. – 772 с.
4. А 282176 Т. 4. – 1969. – 543 с.
5. Б2-83-2076 **Довженко, А. П.** Думы у карты Родины : киноповести, рассказы, очерки статьи / А. П. Довженко. – Л. : Лениздат, 1983. – 463 с.
6. Б-91127 **Довженко, А. П.** Жизнь в цвету : пьеса в 4-х д., 8-ми карт. [об И. В. Мичурине] / А. П. Довженко. – М. : Искусство, 1955. – 92 с.
7. Б 131965 **Довженко, А. П.** Зачарованная Десна / А. П. Довженко. – М. : Совет. писатель, 1964. – 323 с.
8. Б 46875 **Довженко, А. П.** Земля : Книга – фильм / А. П. Довженко. – М. : Бюро пропоганды совет. киноискусства, 1966. – 186 с.
9. М **Довженко, А.** "Красота, которой мы служили …" : [публ. писем режиссера к Ю. И. Солнцевой] / [подгот. к печати, коммент. и примеч. Л. Касьяновой] / А. Довженко // Новый мир. – 1984. – № 9. – С. 207–220.
10. А 191048 **Довженко, А. П.** Лекции на сценарном факультете / А. П. Довженко. – М. : Всесоюз. гос. ин-т кинематографии, 1963. – 48 с.
11. Б 96531 **Довженко, А. П.** Ночь перед боем : [рассказ] / А. П. Довженко. – М. : Воениздат, 1943. – 20 с.
12. М **Довженко, А. П.** Письма разных лет / А. П. Довженко // Искусство кино. – 1984. – № 4. – С. 82–103.
13. Б **Довженко, А.** "Пишу, разлученный с народом моим" : дневниковые записки 1942–1946 г.г. / А. Довженко ; публ. А. Пидсухи ; пер. с укр. И. Карабутенко // Огонек. – 1989. – № 19. – С. 10–13.
14. Б 141486 **Довженко, А. П.** Повесть пламенных лет : киносценарий / А. П. Довженко. – М. : Искусство, 1963. – 214 с.
15. А 277863 **Довженко, А. П.** "Я принадлежу к лагерю поэтическому …" : [статьи, выступления, заметки] / А. П. Довженко. – М. : Совет. писатель, 1967. – 403 с.

Довженко, О. П. Твори : в 3-х т. / О. П. Довженко. – К. : Держлітвидав УРСР, 1958–1960. –

16. Б 114794 Т. 1. – 1958. – 501 с.

17. Б 114795 Т. 2. – 1959. – 479 с.

18. Б 114796 Т. 3. – 1960. – 527 с.

Довженко, О. П. Твори : в 5-ти т. / О. П. Довженко. – К. : Дніпро, 1983–1985

19. Б2-84-290(1) Т. 1. Кіноповісті ; Сценарії ; Дикторські тексти. – 1983. – 439 с.

20. Б2-84-290(2) Т. 2. Кіноповісті, Кіносценарії. – 1984. – 504 с.

21. Б2-84-290(3). Т. 3. Кіноповість. Драматичні твори ; оповідення. – 1984. – 362 с.

22. Б2-84-290(4) Т. 4. Статті. Виступи. Лекції. – 1984. – 351 с.

23. Б2-84-290(5) Т. 5. Записні книжки. Щоденник. Листи. – 1985. – 359 с.

24. Б231591 **Довженко, О. П**. Арсенал ; Земля ; Повість полум'яних літ / О. П. Довженко. – Л. : Каменяр, 1982. – 184 с.

25. Б3-23 **Довженко, О. П**. Арсенал ; Щорс : Кіноповісті / О. П. Довженко. – К. : Дніпро, 1986. – 186 с.

26. Б 156783 **Довженко, О. П**. Афоризми. Крилаті вирази. Творчі роздуми. Скалки думок високих / О. П. Довженко. – К. : Молодь, 1968. – 85 с.

27. А 706815 **Довженко, О. П.** Бачити завжди зорі : статті, виступи, промови / О. П. Довженко. – К. : Рад. письменник, 1979. – 235 с. – (Б-ка публіциста).

28. Б2-29644 **Довженко, О. П**. Вибрані твори / О. П. Довженко. – К. : Сакцент Плюс, 2008. – 319 с.

29. Б2-16348 **Довженко, О. П.** Господи, пошли мені сили : щоденник, кіноповісті, оповідання, фольклор, записи, листи, документи / О. П. Довженко. – Х. : Фоліо, 1994. – 655 с. – (Укр. літ. ХХ ст.).

30. Б 58510 **Довженко, О. П.** Життя в цвіту : п'єса на 4 д. / О. П. Довженко. – К. : Держлітвидав УРСР, 1956. – 94 с.

31. Б2-27718 **Довженко, О. П**. Зачарована Десна. Кіноповісті. Оповідання. Щоденник / О. П. Довженко. – Х. : Фоліо, 2007. – 287 с.

32. Б2-29522 **Довженко, О. П**. Зачарована Десна. Оповідання. Щоденник (1941–1956) / О. П. Довженко. – Д. : Дніпро, 2008. – 502 с.

33. Б **Довженко, О.** Із "Щоденника / О. Довженко // Дивослово. – 2001. – № 5. – С. 54–58.

34. М **Довженко, О**. Інтерв'ю / О. Довженко ; переднє слово і пер. з нім. Л. Череватенко // Дніпро. – 1996. – № 3/4. – С. 92–94.

35. Б2-86-3075 **Довженко, О. П**. Кіноповісті, оповідання / О. П. Довженко. – К. : Наук. думка, 1986. – 710 с.

36. Б 59404 **Довженко, О. П**. На колючому дроті / О. П. Довженко. – [Б. м.] : Укрвидав ЦК КП (б)У, 1943. – 16 с.

37. 501573 **Довженко, О. П**. Не хазяйнувати німцям на Україні / О. П. Довженко. – [Б. М.] : Укрвидав ЦК КП (б)У, 1943. – 16 с.

38. Б 227121 **Довженко, О. П**. Незабутнє (1941–1943) : оповідання / О. П. Довженко. – К. : Дніпро, 1980. – 192 с.

39. М **Довженко, О**. Неопубліковані листи / О. Довженко // Дніпро. – 1995. – № 9/10.– С. 59–60.

40. Б 59142 **Довженко, О. П**. Поема про море / О. П. Довженко. – К. : Рад. письменник, 1961. – 156 с.

41. Б2-85-758 **Довженко, О. П**. Повість полум'яних літ : повісті, оповідання, опубліцистика / О. П. Довженко. – К. : Молодь, 1984. – 367 с. – (Б-ка художніх творів для молоді "Джерело").

42. М **Довженко, О**. Неопубліковані листи / О. Довженко // Дніпро. – 1995. – № 9/10. – С.59–60.

43. Б 159523 **Довженко, О. П**. Потомки запорожців (на зламі століть) / О. П. Довженко. – К. : Дніпро, 1967. – 135 с.

44. А 355907 **Довженко, О. П**. Про красу / О. П. Довженко. – К. : Мистецтво, 1968. – 532 с.

45. Б2-25978 **Довженко, О. П**. Сторінки щоденника (1941–1956) / О. П. Довженко. – К. : Вид-во гуманіт. л-ри, 2004. – 384 с.

46. Б2-24818 **Довженко, О. П.** Україна в огні : кіноповість / О. П. Довженко. – К. : Україна, 2004. – 144 с.

47. Б **Довженко, О. П**. "Як я став фільмовим режисером" : невідоме інтерв'ю О. П. Довженко / О. П. Довженко // Україна. – 1964. – № 36. – С. 5.

ЖИТТЄПИС ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

48. М **Артеменко, В.** Зустрічі с Олександром Довженком / В. Артеменко // Дніпро. – 1995. – № 9/10. – С. 61–63.

49. К4-16535 **Безручко, О. В**. Невідомий Довженко / О. В. Безручко. – К. : Фенікс, 2008. – 310 с.

50. К2-135336 **Безручко, О. В**. Олександр Довженко : розсекречені документи спецслужб / О. В. Безручко. – К. : Сучасний письменник, 2008. – 232 с.

51. М **Бурундукова, М.** Довженко і Сталін : проблеми взаємовідносин митця і можновладця / М. Бурундукова // Вісн. Терноп. приладобуд. ін-ту. – 1996. – № 1. – С. 136–143.

52. Б **Гриневич, В**. Ще раз про "затемнені" сторінки з життя Олександра Довженка / В. Гриневич // Укр. л-ра в загальноосвітньої шк. – 2008. – № 9. – С. 14–19.

53. М **Грищенко, О**. Сторінки дружби : про дружбу О. Довженка і О. Вишні / О. Грищенко // Дніпро. – 1962. – № 11. – С. 120–124.

54. Б "**І щоразу** хвилює хатина …" : Сосницький літ.-мемор. музей О. Довженка // Музеї України. – 2004. – № 2. – С. 14–15.

55. А 733046 **Коба, С. Л**. Олександр Довженко : життя і творчість / С. Л. Коба. – К. : Дніпро, 1979. – 195 с.

56. М **Коваленко, М**. Довженко на війні / М. Коваленко // Вітчизна. – 1977. – № 6. – С. 150–156.

57. А 679369 **Корнієнко, І. С**. Олександр Довженко : життєвий і творчий шлях / І. С. Корнієнко ; пер. з рос. – К. : Наук. думка, 1978. – 107 с.

58. М **Корогодський, Р**. Велика цитата, або любовні листи полоненою : [листи Олександра Довженка до Олени Чернової] / Р. Корогодський // Сучасність. – 1999. – № 1. – С. 129–149.

59. К2-97377 **Корогодський, Р.** Довженко в полоні : розвідки та есеї про майстра / Р. Кородський. – К. : Гелікон, 2000. – 348 с.

60. К2-77468 **Кошелівець, І**. Олександр Довженко. Спроба творчої біографії / І. Кошелівець. – Б. м. : Сучасність, 1980. – 428 с.

61. М **Кошелівець, І.** Про затемнені місця в біографії Олександра Довженка / І. Кошелевець // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 2–25.

62. К3-53606 **Кудін, В. О.** Зоряний шлях : худож.-докум. повість : [присвячена О. П. Довженку] / В. О. Кудін. – К. : Парлам. вид-во, 2004. – 224 с.

63. М **Кузякіна, Н.** Олександр Довженко та Лесь Курбас / Н. Кузякіна // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 38–44.

64. А 600817 **Куценко, М. В.** Сторінки життя і творчості О. П. Довженка / М. В. Куценко. – К. : Дніпро, 1975. – 341 с.

65. М **Лазаренко, В.** Олександр Довженко : версія вбивства і невідомі листи / В. Лазаренко // Київ. – 1999. – № 3–4. – С. 129–130.

66. К3-55257 **Марочко, В. І.** Зачарований Десною : історичний портрет Олександра Довженко / В. І. Марочко. – К. : Києво-Могил. акад., 2006. – 286 с.

67. А 404587 **Марьямов, А. М.** Довженко / А. М. Марьямов. – М. : Мол. гвардия, 1968. – 383 с.

68. М **Мольнар, М.** З Чехословацьких зустрічей Олександра Довженка / М. Мольнар // Слово і час. – 1995. – № 8. – С. 38–45.

69. М **Неопубліковані** листи Олександра Довженка / публ. Т. Дерев'янко // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 26–37.

70. **Плачинда, С.** Довженко, якого ми не знали / С. Плачинда // Дивослово. – 1994. – № 8. – С. 8–10.

71. А 756809 **Плачинда, С. П.** Олександр Довженко : біограф. роман / С. П. Плагинда. – К. : Молодь, 1980. – 342 с.

72. А 226547 **Плачинда, С. П.** Олександр Довженко. Життя і творчість / С. П. Плачинда. – К. : Рад. письменник, 1964. – 319 с.

73. М **Попик, В.** Під софітами ВЧК–ДПУ–НКВС–НКДБ–КДБ : докум. оповідь за матеріалами архів. справи-формуляру на Довженка Олександра Петровича / В. Попик // Дніпро. – 1995. – № 9/10. – С. 21–59.

74. М **Пригоровський, В.** З нотаток про прадіда О. П. Довженка – Тараса Григоровича / В. Пригоровський // Сіверянський літопис. – 1995. – № 6. – С. 90–91.

75. Б **Пригоровський, В.** Маловідома сторінка з біографії О. П. Довженка / В. Пригоровський // Укр. культура. – 2006. – № 9. – С. 16–17.

76. М **Пригоровський, В. М.** Нововиявлені документи до біографії О. П. Довженка / В. М. Пригоровський // Архіви України. – 1974. – № 6. – С. 54–58.

77. М **Равлюк, М.** Шляхами "Аерограда" : нові факти до біогр. О. П. Довженка / М. Равлюк // Дніпро. – 1986. – № 10. – С. 117–120.

78. М **Рибалко, О. Л.** Архівні документи про життя і творчість О. П. Довженка : огляд фондів ЦДАЖР УРСР та ЦДАК ФФД УРСР / О. Л. Рибалко, В. І. Олефіренко // Архіви України. – 1984. – № 5. – С. 28–41.

79. К2-50555 **Семенчук, І. Р.** Життєпис Олександра Довженка / І. Р. Семенчук. – К. : Молодь, 1991. – 223 с.

80. К2-75475 **Семенчук, І. Р.** Син зачарованої Десни / І. Семенчук. – К. : Б-ка українця, 1997. – 141 с.

81. А 580733 **Семенчук, І. Р.** Слово про Довженка : до 80-річчя з дня народження / І. Р. Семенчук. – К. : Знання, 1974. – 48 с.

82. А 756465 **Соболев, Р. П.** Александр Довженко / Р. П. Соболев. – М. : Искусство, 1980. – 306 с.

83. М **Степанишин, Б.** Велично – трагічне кохання : Олександр Довженко і Варвара Крилова / Б. Степанишин // Київ. – 1994. – № 11/12. – С. 97–99.

84. Б **"Ти моє** єдине свято" : Невідомі листи Олександра Довженка / публ. І. Гращенкової // Кіно-театр. – 1996. – № 3. – С. 30–34.

85. М **Тримбач, С.** Довженко і Хвильовий / С. Тримбач // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 45–49.

86. М **Хаджи, А.** Слово о добром человеке / А. Хаджи // Звезда Востока. – 1969. – № 2. – С. 181–186.

87. М **Череватенко, Л.** Довженко, який попереду / Л. Череватенко // Київ. – 1986. – № 10. – С. 137–145.

88. М **Шарварок, О.** Гангрена уяви, або ще дещо про внутрішній розбрат О. Довженка / О. Шарварок // Київ. – 2002. – № 9. – С. 153–167.

89. М **Шишов, І.** Біля довженкового вогню : до біографії / І. Шишов // Дзвін. – 2002. – № 7. – С. 119–122.

90. М **Шишов, І.** Два велети : Олександр Довженко і Павло Тичина / І. Шишов // Провісник. – 2002. – № 1. – С. 51–61.

91. А 213284 **Шлапак Д. Я.** Олександр Довженко. Життя і творчість / Д. Я. Шлапак. – К. : Знання, 1964. – 96 с.

92. Б **Шлегель Г. Й.** Олександр Довженко в Берліні / Г. Й. Шлегель // Кіно-театр. – 2001. – № 2. – С. 44–48.

93. М **Шудря, М.** Запорожець без заборола : [нові факти з біографії та творчості Олександра Довженка] / М. Шудря, В. Попик // Провісник. – 2002. – № 1. – С. 13–37.

94. 922378 **Юренев, Р. Н.** Александр Довженко / Р. Н. Юренев. – М. : Искусство, 1959. – 193 с.

95. М **Яременко, В.** Життя велике і прекрасне : про О. П. Довженка / В. Яременко // Рад. літературознавство. – 1969. – № 10. – С. 66–76.

96. Б **Яремчук, А.** Ім'я як самоідентифікація : 50 років тому відійшов у вічність геній світового кіно О. Довженко / А. Яремчук // Укр. культура. – 2006. – № 11. – С. 3.

ЛІТЕРАТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ

97. М **Александров, Г.** О повести А. Довженко "Победа" / Г. Александров // Слово і час. – 1995. – № 3. – С. 76–77.

98. М **Афоризми** Довженка / публ. Б. Степанишина // Київ. – 1994. – № 11/12. – С. 99.

99. К1-4943 **Бабшикін, О. К.** Олександр Довженко – публіцист : літ.-крит. нарис / О. К. Бабшикін. – К. : Рад. письменник, 1989. – 198 с.

100. А 130967 **Бажан, М.** Олександр Довженко / М. Бажан // Люди, книги, дати. Статті про літературу. – К., 1962. – С. 80–103.

101. А 386777 **Барабаш, Ю. Я.** Довженко. Некоторые вопросы эстетики и поэтики / Ю. Я. Барабаш. – М. : Худож. лит., 1968. – 271 с.

102. 374556 **Барабаш, Ю. Я.** Чисте золото правди. Деякі питання естетики і поетики О. Довженка / Ю. Я. Барабаш. – К. : Рад. письменник, 1962. – 292 с.

103. А 201529 **Барабаш, Ю. Я.** Чистое золото правды. О некоторых особенностях эстетики и поэтики А. Довженка / Ю. Я. Барабаш. – М. : Совет. писатель, 1963. – 240 с.

104. Б **Білик, Г.** "Україна в огні" О. Довженка як об'єкт інтертекстуальної обсервації / Г. Білик // Рідний край. – 2002. – № 1. – С. 59–67.

105. А 42019 **Білодід, І. К.** Мова творів Олександра Довженка / І. К. Білодід. – К. : АН УРСР, 1959. – 95 с.

106. Б **Вдовенко, Л.** Відображення світогляду наших предків у повісті Олександра Довженка "Зачарована Десна" / Л. Вдовенко // Дивослово. – 1999. – № 11. – С. 42–45.

107. А 141797 **Власов, М. П.** Герой А. П. Довженко и традиции фольклора : учеб. пособие / М. П. Власов. – М. : Всесоюз. гос. ин-т кинематографии, 1962. – 60 с.

108. К5-9135 **Вовкочин, А.** Філософія щастя у житті й літературній творчості О. П. Довженка / А. Вовкочин // Наукові записки Кіровогр. держ. пед. ун-ту ім. В. Виниченка. – 2004. – Вип. 58. – С. 46–49.

109. К5-12657 **Вовкочин, Л. Ю.** Педагогічна вартість мистецько-літературної спадщини О. П. Довженка / Л. Ю. Вовкочин // Вісн. Черкаського ун-ту : зб. наук. пр. – 2007. – Вип. 115. – С. 11–14.

110. К2-113547 **Вовкочин, Л. Ю.** Творчість Олександра Довженка – невичерпне джерело формування громадянської гідності молоді : реком.

матеріали для вчителів загальноосвіт. навч. закл. та викладачів і студ. ВНЗ / Л. Ю. Вовкочин. – Черкаси : ЧНУ, 2005. – 68 с.

111. М **Грановська, В.** Зображення "Душі народу" у фронтових оповіданнях Олександра Довженка / В. Грановська // Слобожанщина. – 2002. – № 23. – С. 116–124.

112. М **Гундорова, Т.** Кобилянська-Довженко : навколо "Землі", або різниця аналогій / Т. Гундорова // Слово і час. – 1997. – № 11–12. – С. 57–62.

113. М **Данилюк, А.** "Напишу я слово про хату …" : до 100-річчя від дня народження О. П. Довженка / А. Данилюк // Дзвін. – 1994. – № 9. – С. 119–120.

114. Б **Дерев'янко, Т.** Довженко-портретист / Т. Дерев'янко // Кінотеатр. – 1997. – № 6. – С. 40–41.

115. Б **Дзюба, І.** Знаки духовної півмірності : штрихи до світового контексту естетики Олександра Довженка / І. Дзюба // Дивослово. – 1996. – № 1. – С. 3–9.

116. К5-84-581 **Довженко** і світ : творчість О. П. Довженка в контексті світової культури. Статті, есе, рецензії, спогади, доповіді, відгуки, листи, телеграми / [упоряд. С. П. Плачинда]. – К. : Рад. письменник, 1984. – 222 с.

117. К2-110437 **Дуб, К. С.** Онтологічна проблематика та її інтерпретація в новелістичній кіноповісті О. Довженка "Україна в огні" / К. С. Дуб // Л-ра в контексті культури : зб. наук. пр. – Д., 2004. – Вип. 13. – С. 145–152.

118. М **Жила, С.** "Творчість Довженка – це передовсім він сам …" / С. Жила // Укр. мова й л-ра в серед. шк., гімназіях, ліцеях та колегіумах. – 2002. – № 1. – С. 221–234.

119. А 961475 **Золотоверхова, І. І.** Довженко – художник / І. І. Золотоверхова, Г. Л. Коновалов. – К. : Мистецво, 1968. – 185 с.

120. К2-127122 **Кожуховська, А.** Ідея громадянського виховання в педагогічних поглядах О. П. Довженка / А. Кожуховська // Наук. вісник Чернів. ун-ту : зб. наук. пр. – Чернівці, 2007. – Вип. 330 : Педагогіка та психологія. – С. 71–77.

121. М **Корогодський, Р.** Довженко : "Голос тисячоліття", або хто напише "Новий Кобзар"? : відкритий лист панові Юрію Шєвельову / Р. Корогодський // Сучасність. – 1995. – № 12. – С. 108–125.

122. М **Кот, С.** Неопубліковані автографи Олександра Довженка / С. Кот // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 73–77.

123. М **Кошелівець, І.** Дещо про стиль Олександра Довженка / І. Кошелівець // Укр. засів. – 1995. – № 7/8. – С. 109–113.

124. М **Кудрявцев, М.** Розвиток довженківської естетики / М. Кудрявцев // Слово і час. – 1995. – № 9/10. – С. 84–86.

125. М **Куценко, М.** "Дуже сумую за Україною …" : до епістолярної спадщини Олександра Довженка / М. Куценко // Слово і час. – 1994. – № 9/10. – С. 20–26.

126. Б **Куценко, М.** Мобілізований серцем : маловідомі факти з життя О. П. Довженка / М. Куценко // Новини кіноекрана. – 1984. – № 6. – С. 2.

127. Б **Магуза, Г.** Еволюція ціннісних орієнтирів О. Довженка в його воєнній та післявоєнній творчості / Г. Магуза // Українознавство. – 2007. – № 2. – С. 126–131.

128. Б **Медвідь, Н.** Національна своєрідність психологізму О. Довженка / Н. Медвідь // Дивослово. – 1999. – № 9. – С. 53–55.

129. М **Медвідь, Н.** Психологізм і становлення поетичного стилю О. Довженка / Н. Медвідь // Наук. зап. Тернопіл. пед. ун-ту. Сер. : Літературознавство. – 1999. – Вип. 4. – С. 227–240.

130. М **Медвідь, Н. О.** Засоби психологічного аналізу у творчості О. Довженка воєнного періоду / Н. О. Медвідь // Наук. зап. Харк. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 1998. – № 6. – С. 85–90.

131. М **Медвідь, Н. О.** Проблема національного характеру у творчості О. Довженка довоєнного періоду / Н. О. Медвідь // Наук. зап. Харк. держ. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди. Сер. : Літературознавство. – 1998. – № 6. – С. 77–82.

132. М **Мойсеїв, І.** Філософія Олександра Довженка / І. Мойсеїв // Філос. і соціол. думка. – 1994. – № 5/6. – С. 111–129 ; 1994. – № 7/8. – С. 44–61.

133. К2-92346 **Нарівська, В.** Естетика Довженка і проблеми авангардизму / В. Нарівська // Літературознавство : доп. та повідомл. IV Міжнар. конф. україністів, Одеса, 26–29 серп. 1999 р. / упоряд. Мишанич О. В. – К., 2000. – С. 384–397.

134. Б **Оляндео, Л.** Дитинство в структурі автобіографічних творів О. Довженка "Зачарована Десна" і В. Астаф'єва "Ода русскому сгороду" / Л. Оляндео // Наук. вісн. ВДУ. – 1999. – № 6. – С. 147–149.

135. Б **Параскевич, П. К.** Я належу людству : сторінками щоденникових записів / П. К. Параскевич // Вивчаємо укр. мову та л-ру. – 2008. – № 25. – С. 26–29.

136. М **Пашкова, О.** Мистецтво Олександра Довженка в контексті української народної культури / О. Пашкова // Нар. творчість та етнографія. – 1994. – № 5/6. – С. 17–22.

137. К2-124960 **Поляруш, О.** Ідея "прогнозного освоєння" у творчості О. Довженка / О. Поляруш // Наук. зап. Кіровогр. держ. пед. ун-ту ім. В. Винниченка. – 2006. – Вип. 69, Ч. 2. – С. 90–100.

138. М **Поляруш, О. Є.** Композиційно-стильові особливості творів О. П. Довженка / О. Є. Поляруш // Укр. мова і літ. в шк. – 1976. – № 1. – С. 18–26.

139. К2-18675 **Поляруш, О. Є.** Олександр Довженко і фольклор / О. Є. Поляруш. – К. : Вища шк., 1988. – 173 с.

140. Б **Пригоровский, В. М.** Очарованный народной речью : до 100-річчя від дня народження Олександра Довженка / В. М. Пригоровский // Відродження. – 1994. – № 9. – С. 71–72.

141. ПМ 5428 **Пригоровська, Л.** До питання про педагогічну функцію фольклору в творах О. П. Довженка / Л. Пригоровська // Літ. Чернігів. – 2005. – № 3. – С. 106–115.

142. Б **Пригоровська, Л.** Олександр Довженко : "Перше, що внесете у свій дім, нехай будуть книги…" / Л. Пригоровська, В. Пригоровський // Шкільна б-ка. – 2003. – № 9. – С. 107–113.

143. ПМ 5428 **Пригоровський, В.** Невгасимий голос віків : з пісенного світу О. П. Довженка: нар. пісні у творчості О. Довженка / В. Пригоровський // Літ. Чернігів. – 2006. – № 1. – С. 72–84.

144. М **Приходько, І. Ф**. Асоціативність художнього мислення О. Довженка / І. Ф. Приходько // Рад. літературознавство. – 1984. – № 9. – С. 22–31.

145. М **Пчолкіна, Н**. Жанрова специфіка кіноповісті О. Довженка "Поема про море" / Н. Пчолкіна // Наук. зап. Тернопіл. пед. ун-ту. Сер. : Літературознавство. – 1998. – Вип. 3. – С. 218–221.

146. А 208845 **Рачук, И. А.** Поэтика Довженко / И. А. Рачук. – М. : Искусство, 1964. – 159 с.

147. А 191161 **Рачук, И. А**. "Я славлю жизнь…" : заметки об эстетических принципах А. Довженко / И. А. Рачук. – М. : Знание, 1963. – 32 с.

148. А 218690 **Рачук, І. А.** Олександр Довженко / І. А. Рачук. – К. : Мистецтво, 1964. – 199 с.

149. А 776508 **Рачук, І. А.** Правда і краса : про творчість О. П. Довженка / І. А. Рачук. – К. : Мистецтво, 1980. – 124 с.

150. А 167351 **Рильський, М. Т**. Олександрові Довженко / М. Т. Рильський // Рильський М. Т. Про мистецтво. – К., 1962. – С. 137–151.

151. М **Рудкевич, І.** Образ автора в кіноповісті О. Довженка "Зачарована Десна" / І. Рудкевич // Слово і час. – 2006. – № 11. – С. 25–30.

152. М **Рутковський, О.** О. Кобилянська та О. Довженко як "земляки" / О. Рутковський // Слово і час. – 1997. – № 11/12. – С. 50–56.

153. Б **Святовець, В**. Золотий бумеранг : зв'язок творчості О. П. Довженка з фольклором / В. Святовець // Укр. культура. – 1995. – № 3. – С. 27–31.

154. М **Сотников, М**. Найчистіші фарби : світ дитинства у творчості О. П. Довженка / М. Сотников // Прапор. – 1980. – № 9. – С. 115–121.

155. М **Сотников, М. М.** Синтез мистецтв у творчості Олександра Довженка / М. М. Сотников // Рад. літературознавство. – 1974. – № 9. – С. 54–63.

156. М **Сотников, М. М.** Співець великої співдружності : інтернаціональний пафос творчості О. Довженка / М. М. Сотников // Рад. літературознавство. – 1979. – № 11. – С. 55–62.

157. К2-119960 **Стадніченко, О. О**. Художня концепція людини в кіноповісті О. Довженка "Україна в огні" / О. О. Стадніченко // Нова філологія : зб. наук. пр. – Запоріжжя, 2006. – № 25. – С. 193–199.

158. М **Сталин, И. В**. Об антиленинских ошибках и националистических извращениях в киноповести Довженко "Украина в огне" : сокр. стеногр. выступления на заседании Политбюро ЦК ВКП(б) 31 янв. 1944 г. / И. В. Сталин ; публ. и вступ. ст. А. Латышева // Искусство кино. – 1990. – № 4. – С. 84–96.

159. К2-114329 **Федь, І. А**. Засадничі принципи мистецтва : істина, добра, краса (на прикладі естетики іконопису та одного щоденникового запису О. Довженка) / І. А. Федь // Мультиверсум : філос. альм. – К., 2005. – Вип. 45. – С. 153–162.

160. К2-128268 **Шаргородська, А.** Естетика українського романтизму XX століття : творча спорідненість феноменів Олександра Довженка та Олеся Гончара / А. Шаргородська // Актуальні проблеми сучасної

філології. Літературознавство : зб. наук. пр. – Рівне, 2007. – Вип. 16. – С. 61–70.

161. Ав-125813 **Шаргородська, А. Ф**. Художня своєрідність п'єс О. Довженка, М. Куліша та Ю. Яновського про деформацію ментальності українського селянства : автореф. дис. … канд. філол. наук : 10.01.01 / А. Ф. Шаргородська ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса, 2004. – 19 с.

162. Б **Юрченко, В.** Довженко і Сталін / В. Юрченко // Кіно театр. – 2007. – № 3. – С. 18–23.

КІНОМИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

163. 970097 **Александр Довженко**. Кинорежиссер, писатель, художник / авт.-сост. Ю. Солнцева. – М. : Бюро пропаганды сов. кино-искусства, 1972. – 156 с.

164. Б **Ананченко, Т**. Митець став на крило в Одесі. Одеська сторінка життя Довженка / Т. Ананченко // Виховання і культура. – 2004. – № 1–2. – С. 54–57.

165. А 958919 **"Арсенал"** : фильм А. Довженко : сборник / сост. Ю. И. Солнцева, Л. И. Пажитнова. – М. : Искусство, 1977. – 247 с.

166. М **Безродний, Є**. Нові документи про Олександра Довженка [та його роботу в кіно] / Є. Безродний // Архіви України. – 1971. – № 4. – С. 75–77.

167. Б **Безродний, Є**. Нові матеріали про О. П. Довженка / Є. Безродний // Новини кіноекрану. – 1972. – № 9. – С. 4–5.

168. К2-124627 **Безручко, О**. Довженків задум ренесансу українського кіноматографу й мистецької кіноосвіти наприкінці 30-х початку 40-х ро-ків ХХ століття / О. Безручко // Мистецтвознавчі записки : зб. наук. пр. – К., 2006. – Вип. 9. – С. 103–116.

169. Б **Безручко, О**. Єдина вціліла розповідь Олександра Довженка про власну режисерську лабораторію на Київській кінофабриці (РЛККФ) / О. Безручко // Кінотеатр. – 2006. – № 6. – С. 10–12.

170. К4-16070 **Безручко, О**. Початок педагогічної діяльності О. П. Довженка у КДІКу (за документами ЦДАВО та ЦДАМЛМ України) / О. Безручко // Пам'ятки : археогр. щоріч. – К., 2008. – Т. 8. – С. 290–313.

171. Ав-141883 **Безручко, О. В**. О. П. Довженко – педагог. Творчий пошук і метод : автореф. дис. … канд. мистецтвознав. : 17.00.04 /

О. В. Безручко ; НАН України, Ін-т мистецтвознав., фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського. – К., 2007. – 19 с.

172. Б **Брязгунов, Ю.** Повернімо Довженка Україні / Ю. Брязгунов // Укр. культура. – 1995. – № 4. – С. 5.

173. Б **Васйфельд, І.** Ще про невичерпного Довженка / І. Васйфельд // Новини кіноекрана. – 1988. – № 9. – С. 4–5.

174. Б **Вінграновський, М**. Рік із Довженком / М. Вінграновський // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1994. – Вер./жовт. – С. 52–55.

175. А 274843 **Власов, М. П.** О сюжете фильмов А. П. Довженко / М. П. Власов. – М., 1965. – 40 с.

176. Б **Володько, Л**. Нова зустріч з Довженком / Л. Володько // Новини кіноекрану. – 1964. – № 9. – С. 5.

177. Б **Госейко, Л**. Олександр Довженко – поет сьомого мистецтва / Л. Госейко // Кур'єр ЮНЕСКО. – 1994. – Вер./жовт. – С. 50–51.

178. Б **Деревянко, Т**. Неизвестный Довженко / Т. Деревянко // Вавілон. – 1992. – № 1. – С. 7.

179. 977401 **Из истории** кино : материалы и документы / [отв. ред. С. С. Гинзбург]. – М. : Изд-во АН СССР, 1958. – Вып. 1. – 199 с.

180. М **Корогодський, Р.** Не – офіційний Олександр Довженко / Р. Корогодський // Київ. старовина. – 2000. – № 2. – С. 102–115.

181. А 140119 **Костенко, В. С**. Довженківські обрії : новаторські шукання і естетичні роздуми / В. С. Костенко. – К. : Мистецтво, 1964. – 122 с.

182. К2/83/11390 **Кочерган, Ю. Ф**. Олександр Довженко : проблеми майстерності / Ю. Ф. Кочерган. – Л. : Вища шк., 1983. – 183 с.

183. А 428262 **Крижанівський, Б. М**. Великі митці кіно : режисери С. Ейзенштейн, О. Довженко, Ч. Чаплін / Б. М. Крижанівський. – К. : Рад. шк., 1970. – 88 с.

184. М **Кудін, В. О**. Велич і трагедія О. П. Довженка : скороч. варіант стеногр. лекції про поета і філософа екрана / В. О. Кудін // Трибуна лектора. – 1989. – № 9. – С. 22–27.

185. М **Масоха, П.** Довженко та його актори / П. Масоха // Прапор. – 1974. – № 9. – С. 90–94.

186. М **Масоха, П**. Довженкова "Земля" : спогади учасника фільму / М. Масоха // Вітчизна. – 1967. – № 1. – С. 170–181.

187. М **Масоха, П**. Очима правди : до 100-річчя кіно / П. Масоха // Сучасність. – 1996. – № 1. – С. 109–118.

188. М **Микитенко, О**. Слідами фальшивої мельпомени, або "Йогансен, Слісаренко, Довженко і я" : [Ю. Смолич і О. Довженко] / О. Микитенко // Кур'єр Кривбасу. – 2000. – № 123. – С. 114–144.

189. К2-76999 **Нарівська, В. Д.** "Земля" Олександра Довженка в контексті артистично-ігрової стратегії / В. Д. Нарівська // Проблеми сучасного літературознавства : зб. наук. пр. – Одеса, 1999. – Вип. 3. – С. 37–51.

190. Б **Образ, В.** "Сашко", або Роздуми про О. П. Довженка, кіноаматорів та два фестивалі / В. Образ // Посвіт. – 1994. – № 3. – С. 13–15.

191. К3-42522 **Олександр Довженко** : Літопис життя, фільми, малюнки, задуми / Т. Дерев'янко, Є. Глушенко, А. Козачина та ін. – К. : Б. в., 1994. – 132 с.

192. К2-85/2217 **О. П. Довженко** – видатний радянський кінорежисер і письменник : до 90-річчя з дня народження : тези доповідей наук.-практ. конф. – Глухів, 1984. – 50 с.

193. Б **Островський, Г.** Довженко в Одесі : сторінки історії / Г. Островський // Новини кіноекрану. – 1973. – № 9. – С. 8–9.

194. М **Островський, Г**. "Змінилася моя доля в Одесі…" : докум. розповідь про одес. період у творчості О. Довженка / Г. Островський // Дніпро. – 1975. – № 4. – С. 120–138.

195. А 18978 **Писаревский, Д. С.** Александр Довженко и его "Поэма о море" / Д. С. Писаревский. – М. : Знание, 1959. – 32 с.

196. Б **Размашкіна, І**. Вплив Довженка на світовий кінопроцес / І. Размашкіна // Кінотеатр. – 2005. – № 2. – С. 31–33.

197. А 69827 **Рачук, И. А**. Кинопоэма "Повесть пламенных лет" / И. А. Рачук. – М. : Воениздат, 1962. – 64 с.

198. Б **Самойлов, Е.** Рядом с Довженко / Е. Самойлов // Совет. экран. – 1979. – № 12. – С. 16.

199. Б **Слободян, М**. Подорож до Довженка / М. Слободян // Новини кіноекрана. – 1990. – № 1. – С. 10.

200. М **Стех, Я.** Дещо про українське кіно і роль Олександра Довженка / Я. Стех // Самост. Україна. – 2001. – Ч. 4/482. – С. 37–39.

201. М **Стрижевская, Т.** Сын зачарованной Десны : великий режиссер Александр Довженко / Т. Стрижевская // С тобой. – 2008. – № 1. – С. 42–43.

202. К1/82/1512 **Уроки** Александра Довженко : сб. ст. / сост. Б. Н. Тарасенко, Н. М. Кепельгородская. – К. : Мистецтво, 1982. – 216 с.

203. Б **Фомін, В**. Олександру Довженку – 110 : [Кіно України : чотириста ударів] / В. Фомін // Кінотеатр. – 2004. – № 5. – С. 2–9.

204. М **Фрейлих, С.** Этюды о стиле : Эйзенштейн и Довженко / С. Фрейлих // Искусство кино. – 1983. – № 1. – С. 70–84.

205. Б **Хакало, О**. Колиска генія : до 110-річчя від дня народж. укр. кінорежисера О. Довженка. Біографія / О. Хакало // Укр. культура. – 2004. – № 8. – С. 10–11.

206. М **Цибульник, С**. Перші уроки / С. Цибульник // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 63–67.

207. Б **Швачко, О**. В кіно приходить Олександр Довженко : спогади заслуж. діяча мистецтв УРСР / О. Швачко // Мистецтво. – 1969. – № 5. – С. 20–21.

208. М **Шевчук, А**. Учитель Олександр Довженко / А. Шевчук // Кур'єр Кривбасу. – 2002. – № 151. – С. 171–177.

209. К2/85/381 **Школьний В.В.** З Довженкових криниць : фотоальбом / В. В. Школьний, В. Ф. Шевченко. – К. : Мистецтво, 1984. – 128 с.

210. К2-129035 **Щербак, К**. Експресіонізм в фільмах О. П. Довженка 20-х років / К. Щербак // Музичне і театральне мистецтво України в дослідженнях молодих мистецтвознавців : матеріали VII Всеукр. наук.-творч. конф. студ. та аспірантів, 14–15 берез. 2007 р. – Х., 2007. – С. 94–96.

СПОГАДИ ПРО О. П. ДОВЖЕНКА

211. М **Арнштам, Л.** Человек, проживший тысячу жизней : из воспоминаний об А. П. Довженко / Л. Арнштам // Искусство кино. – 1972. – № 4. – С. 114–135.

212. А 226761 **Бодик, Л. О.** Джерела великого кіно : спогади про О. П. Довженка / Л. О. Бодик. – К. : Рад. письменник, 1965. – 159 с.

213. М **Большаков, І.** Спогади / І. Большаков // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 68–72.

214. М **Буринда, И.** Певец родной земли : из воспоминаний об А. П. Довженко / И. Буринда // Донбасс. – 1980. – № 1. – С. 118–120.

215. Б **Влчек, В.** Жизнь в цвету. Встречи с А. П. Довженко : из воспоминаний чехословац. кинорежиссера / В. Влчек // Огонек. – 1958. – № 19. – С. 15–16.

216. А 226533 **Грищенко, О. С.** З берегів зачарованої Десни : спогади про О. Довженка / О. С. Грищенко. – К. : Молодь, 1964. – 212 с.

217. К2 82/7037 **Довженко** в воспоминаниях современников : сборник / сост. Л. И. Пажитнова, Ю. И. Солнцева. – М. : Искусство, 1982. – 278 с.

218. М **Довженко, П.** Про брата : спогади про Олександра Довженка / П. Довженко // Провісник. – 2002. – № 1. – С. 5–12.

219. М **Жевченко-Яновська, Т.** Спогади про Олександра Довженка / Т. Жевченко-Яновська // Київ. – 1985. – № 3. – С. 125–126.

220. М **Жулинський, М.** Печаль душі і святість босоногого дитинства : спогади про Олександра Довженка / М. Жулинський // Провісник. – 2002. – № 1. – С. 38–50.

221. Б **Клерінг, Г.** Спогади про Довженка / Г. Клерінг // Новини кіно. – 1971. – № 9. – С. 3.

222. К1-85/334 **Коваленко, М. М.** Син зачарованої Десни : спогади і статті / М. М. Коваленко, О. О. Мішурін. – К. : Рад. письменник, 1984. – 271 с.

223. М **Кричевский, А.** Довженко и фронтовой оператор : странички из дневника / А. Кричевский // Искусство кино. – 1964. – № 9. – С. 42–47.

224. Б **Лемєшева, Л.** Хоч одна ланка буття : спогади І. Козловського про О. Довженка / Л. Лемєшева // Новини кіноекрана. – 1984. – № 1. – С. 1.

225. М **Масоха, П.** Счастье : воспоминания о А. П. Довженко / П. Масоха // Искусство кино. – 1968. – № 7. – С. 107–127.

226. М **Мороз-Стрілець, Т.** Спогад : про укр. кінореж. та письм. О. Довженка / Т. Мороз-Стрілець // Вітчизна. – 1974. – № 9. – С. 212–214.

227. М **Муратов, О.** Спомин про Довженка / О. Муратов // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 58–64.

228. М **Нагнибеда, М.** По дороге к поэме : из воспоминаний о кинорежиссере А. П. Довженко / М. Нагнибеда // Наш современник. – 1965. – № 5. – С. 107–112.

229. М **Назаренко, Я.** Сашко. Из записок об А. Довженко / Я. Назаренко // Звезда. – 1976. – № 5. – С. 183–197.

230. 957787 **Олександр Довженко** : зб. спогадів і статей про митця / [упоряд. О. Бабишкін]. – К. : Держ. вид. образотворч. мистецтва і муз. літ. УРСР, 1959. – 250 с.

231. Б **Онкович, Д.** Слово про друга, або історія одного інтерв'ю / Д. Онкович // Дивослово. – 1994. – № 8. – С. 11–12.

232. Б **Поволоцкая, И.** Чистое золото правды : воспоминания о А. П. Довженко – педагоге / И. Поволоцкая // Совет. экран. – 1969. – № 20. – С. 4.

233. А 542554 **Полум'яне** життя. Спогади про Олександра Довженка : зб. / ред. Л. Новиченко. – К. : Дніпро, 1973. – 719 с.

234. А 736238 **Резник, О.** Красивый человек : [об А. П. Довженко] / О. Резник // Встреча прошлого с будущим : воспоминания и ст. – М., 1979. – С. 196–210.

235. М **Романівська, М.** Далека наша кіноюність : спогади про О. Довженка / М. Романівська // Вітчизна. – 1969. – № 11. – С. 152–159.

236. А 489508 **Свашенко, С.** Приглашение : воспоминания исполнителя главной роли в кинофильме А. П. Довженко "Арсенал" / С. Свашенко // Жизнь в кино. Ветераны о себе и своих товарищах. – М., 1971. – С. 352–371.

237. М **Слесаренко, А.** Дни на Потылихе : мои встречи с А. Довженко / А. Слесаренко // Неман. – 1981. – № 6. – С. 148–155.

238. Б **Слюсаренко, О.** На все життя : уривок з спогадів про О. Довженка / О. Слюсаренко // Мистецтво. – 1967. – № 3. – С. 32–33.

239. М **Солнцева, Ю.** Последний день Александра Довженко / Ю. Солнцева // Дніпро. – 1994. – № 9/10. – С. 78–83.

240. Б **Софронов, А.** Сонячні просіки : спогади про О. П. Довженко / А. Софронов // Новини кіноекрану. – 1972. – № 11. – С. 8–9.

241. М **Ющенко, О.** Пливучи по зачарованій Десні : спогади про О. П. Довженка / О. Ющенко // Дніпро. – 1963. – № 8. – С. 120–124.

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК

Александров Г. 97
Ананченко Т. 164
Арнштам Л. 211
Артеменко В. 48

Бабишкін О. 99, 230
Бажан М. 100
Барабаш Ю. Я. 101-103
Безродний Є. 166, 167
Безручко О. 49, 50, 168-171
Білик Г. 104
Білодід І. К. 105
Бодик Л. О. 212
Большаков І. 213
Брязгунов Ю. 172
Буринда И. 214
Бурундукова М. 51

Васйфельд І. 173
Вдовенко Л. 106
Вінграновський М. 174
Власов М. П. 107, 175
Влчек В. 215
Вовкочин А. 108
Вовкочин Л. Ю. 109, 110
Володько Л. 176
Гинзбург С. С. 179
Глушенко Є. 191
Госейко Л. 177
Грановська В. 111
Гращенкова І. 84
Гриневич В. 52
Грищенко О. 53, 216
Гундорова Т. 112

Данилюк А. 113
Дерев'янко Т. 69, 114, 178, 191
Дзюба І. 115
Довженко А. П. 1-47
Довженко П. 218
Дуб К. С. 117

Жевченко-Яновська Т. 219
Жила С. 118
Жулинський М. 220

Золотоверхова І. І. 119

Кепельгородская Н. М. 202
Клерінг Г. 221
Коба С. Л. 55
Коваленко М. 56, 222
Кожуховська А. 120
Козачина А. 191
Коновалов Г. Л. 119
Корнієнко І. С. 57
Корогодський Р. 58, 59, 121, 180
Костенко В. С. 181
Кот С. 122
Кочерган Ю. Ф. 182
Кошелівець І. 60, 61, 123
Крижанівський Б. М. 183
Кричевский А. 223
Кудін В. О. 62, 184
Кудрявцев М. 124
Кузякіна Н. 63
Куценко М. В. 64, 125, 126

Лазаренко В. 65
Латышев А. 158
Лемєшева Л. 224

Магуза Г. 127
Марочко В. І. 66
Марьямов А. М. 67
Масоха П. 185, 186, 187, 225
Медвідь Н. 128-131
Микитенко О. 188
Мишанич О. В. 133
Мішурін О. О. 222
Мойсеїв І. 132
Мольнар М. 68
Мороз-Стрілець Т. 226
Муратов О. 227

Нагнибеда М. 228
Назаренко Я. 229
Нарівська В. 133, 189
Новиченко Л. 233

Образ В. 190
Олефіренко В. І. 78
Оляндео Л. 134
Онкович Д. 231
Островський Г. 193, 194

Пажитнова Л. И. 165, 217
Параскевич П. К. 135
Пашкова О. 136
Писаревский Д. С. 195
Плачинда С. П. 70, 71, 72, 116
Поволоцкая И. 232
Поляруш О. 137-139
Попик В. 73, 93
Пригоровська Л. 141, 142
Пригоровський В. 74-76, 140, 142, 143
Приходько І. Ф. 144
Пчолкіна Н. 145

Равлюк М. 77
Размашкіна І. 196
Рачук И. А. 146-149, 197
Резник О. 234
Рибалко О. Л. 78
Рильський М. Т. 150
Романівська М. 235
Рудкевич І. 151
Рутковський О. 152

Самойлов Е. 198
Свашенко С. 236
Святовець В. 153
Семенчук І. Р. 79-81
Слесаренко А. 237
Слободян М. 199
Слюсаренко О. 238
Соболев Р. П. 82
Солнцева Ю. И. 163, 165, 217, 239
Сотников М. 154-156
Софронов М. 240
Стадніченко О. О. 157
Сталин И. В. 158
Степанишин Б. 83, 98
Стех Я. 200
Стрижевская Т. 201

Тарасенко Б. Н. 202
Тримбач С. 85

Федь І. А. 159
Фомін В. 203
Фрейлих С. 204

Хаджи А. 86
Хакало О. 205

Цибульник С. 206

Череватенко Л. 87

Шарварок О. 88
Шаргородська А. 160, 161
Швачко О. 207
Шевченко В. Ф. 209
Шевчук А. 208
Шишов І. 89, 90
Школьний В. В. 209
Шлапак Д. Я. 91
Шлегель Г.-Й. 92
Шудря М. 93

Щербак К. 210

Юренев Р. Н. 94
Юрченко В. 162
Ющенко О. 241

Яременко В. 95
Яремчук А. 96

Зміст

ПЕРЕДМОВА 3

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО (1894–1956) 4

ТВОРЧА СПАДЩИНА О. П. ДОВЖЕНКА 12

ЖИТТЄПИС ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА 14

ЛІТЕРАТУРНА ДІЯЛЬНІСТЬ 18

КІНОМИСТЕЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ 23

СПОГАДИ ПРО О. П. ДОВЖЕНКА 26

ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК 29

Виробничо-практичне видання

Україна в житті і творчості
О. Довженка:
до 115-річчя від дня народження

Каталог виставки

Відповідальний за випуск В. Д. Ракитянська,
засл. працівник культури України

Редактор Н. О. Стрілець

Підписано до друку Формат паперу 60х84 1/16
друк. арк., обл.-вид. арк. Папір для множ. апаратів.
Тираж пр. Замовлення №
Ксерокс ХДНБ ім. В.Г. Короленка, 61003, Харків-3, пров. Короленка, 18.